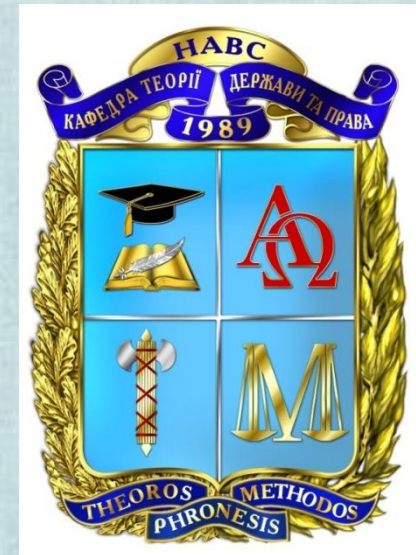

Національна академія внутрішніх справ

Кафедра теорії держави та права

Київ – 2021

ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ, ПОХОДЖЕННЯ ТА СУТНІСТЬ ДЕРЖАВИ

- Засвоєння теоретичних положень цієї теми сприятиме пізнанню державно-правової дійсності та відповідних процесів, що відбуваються в суспільстві. Держава та право є об'єктом вивчення різних суспільних наук – економіки, філософії, соціології, психології, історії, політології та інших, кожна з яких вивчає ці суспільні явища в межах свого предмета та притаманними лише їй методами. У свою чергу **теорія держави та права** спрямована на здобуття, узагальнення, систематизацію і використання знань про державно-правову дійсність. Головним її завданням є сприяння через державні та правові інститути повноцінній реалізації особистості й подоланню перешкод цьому, створенню умов для реалізації прав і свобод людини та громадянина

Основні терміни теми

Предмет теорії
держави та
права

Метод теорії
держави та
права

Методологія
теорії держави
та права

Функції теорії
держави та
права

Основні теорії
виникнення
держави

Держава

Ознаки держави

Сутність
держави

Теми рефератів:

1. Місце і роль теорії держави та права в системі юридичних наук.
2. Вплив теорій походження держави на державотворення в Україні.
3. Державний суверенітет як сутнісна ознака держави.

Навчальні питання теми

1. Загальна характеристика теорії держави та права як юридичної науки

2. Основні теорії виникнення держави

3. Поняття та ознаки держави

1. Загальна характеристика теорії держави та права як юридичної науки

Юридична наука (юриспруденція) – це спеціалізована галузь наукових знань у сфері суспільних наук; наукова діяльність, спрямована на вивчення права в теоретичному і прикладному аспектах, правових форм організації та функціонування держави, суспільства та окремих державно-правових інститутів

Сучасна система
юриспруденції включає
такі **види (групи, цикли)**
юридичних наук

- загальнотеоретичні та історичні (історико-теоретичні) юридичні науки
- галузеві юридичні науки
- міжгалузеві юридичні науки
- спеціальні (організаційні) юридичні науки
- прикладні юридичні науки
- юридичні науки, що вивчають зарубіжні державу та право
- міжнародно-правові науки

- **Теорія держави та права** – це загальнотеоретична, фундаментальна юридична наука, що вивчає сутнісні властивості, загальні та специфічні закономірності виникнення, розвитку і функціонування держави та права, інших пов'язаних з ними явищ суспільної дійсності, а також здійснює інтеграцію юридичних наук у єдину систему та їх методологічне забезпечення

Ознаки теорії держави та права

є
суспіль
ною
наукою
юридич
ною
наукою
загальн
отеорет
марксо
ризують
ся
складни
узагаль
предмет
ом
(основну
якою)
наукою
базовою
,
фундам

- **Об'єкт теорії держави та права**
- **Предмет теорії держави та права**

Об'єкт теорії держави та права – це держава і право як складні взаємопов'язані явища соціокультури, суттєві властивості, дієвості загальні та

Методологія теорії держави та права

Метод теорії держави та права

– це багаторівнева система принципів і способів організації, побудови та здійснення теоретико-

пізнавальної

– це юридичної

сукупності діяльності у

прийомів, сфері

способів і дослідження

засобів

сутнісних дослідження.

- **Система методів теорії держави та права**
- загальні методи мислення
- філософські методи
- загальнонаукові методи
- конкретнонаукові (неюридичні та юридичні) методи

Функції теорії держави та права – це основні напрями її наукової та навчальної дії на державно-правову дійсність, що визначають і характеризують сутність, зміст, соціальне призначення, завдання і мету теорії держави та права в системі юридичних наук

Функції теорії держави та права як фундаментальної юридичної науки

онтологічна

гносеологічна

евристична

прогностична

аксіологічна

методологічна

ідеологічна

виховна

комунікативна

прикладна
(практична)

інтеграційна
(системоутворююча)

пропедевтична

2. Основні теорії виникнення держави

Міфологічна теорія походження держави виникла у період формування первісного людського суспільства. Її основа – міф, що виступає своєрідним еквівалентом науки, первісною формою суспільної свідомості.

давньоіндійська теорія походження держави –

давньокитайська теорія походження держави –

давньогрецька теорія походження держави –

Бог Індра встановив і підтримує космічний та земний порядок, закон (дхарма) і звичай (риту)

Неба в Піднебесній з'явилися держава, її глава – імператор, син Неба, порядок, влада та правила поведінки

знайшла своє обґрунтування у працях Платона

Релігійна теорія держави має своєю основою уявлення

Класична теологічна теорія –

про надприродне божественне походження держави, влади та законів.

Характерна риса –

втіленням влади бога на землі. На думку богословів, будь-яка світська влада похідна від влади церкви, влади релігійних організацій, а народ повинен беззаперечно підкорятися державній волі як прояву волі божественної

Сучасна теологічна теорія

причиною виникнення держави і права є Бог, який створив людину

розумною, вольовою, творчою істотою, здатною до вдосконалення суспільного порядку. Ця концепція

є досить впливовою у католицькому світі, оскільки вважається офіційною доктриною держави Ватикан

Патріарха

льна

теорія –

державаліс

Патерналіс
вична

теорія док

Коррупцінн

Патримоніа

патріархаль

батархат є

похіднохорис

відправаами

Договірна

теорія мак

держимоніу

можеправа

Теорія нові

Дену

вмцнства

укладання

владжава це
угоди між
вннкативно
людьми з
розливсоцж

Психологічна теорія походження держави –

виникнення

держави

Органічна
пояснюється

властивостями

походження

держави

Марксистська

потреба

явленні про

індивіда жити

(матеріалісти

в колективі,

на, класова,

теорія іннасту

прагненням до

первозмішен

пошуку

нахоназмию

авторитету,

авракант

вказівками

державу зький

якого можна

виподати 1

було б

виподати 1

виподати 1

виподати 1

виподати 1

виподати 1

виподати 1

виподати 1

Демографічна
концепція
походження
держави –

основною

Равенна теорія

виподження

держави стало

являється

нерідкістю

Карловна теорія

кождо державі

держави на меті

Рабітрів та

його ждичи

Сторони на

держави

походження

держави, якни

ни ввокали, що

підприємство

3. Поняття та ознаки держави

- **Держава** – це суверенна, політико-територіальна організація влади суспільства, яка виражає, узгоджує і забезпечує інтереси населення шляхом встановлення загальнообов'язкових правил поведінки за участю спеціальних органів управління та правового примусу, вирішує загальносуспільні справи і виступає суб'єктом міжнародно-правових відносин

• **Основні суттєві ознаки поняття «держава»**

• наявність території

• народ

• суверенітет

• наявність системи органів та інших організацій

• наявність можливості розробляти загальнообов'язкові правила поведінки, що визначаються як правові норми

•Факультативні суттєві ознаки категорії «держава»

- наявність конституції

- наявність державних символів

- прапор

- герб

- гімн

- для держави, що за формою правління є монархією, додатковим символом вважається монарх

- наявність громадянства

- наявність грошової одиниці

- участь держави у міжнародних органах і організаціях тощо

Властивості держави

всеохоплююча
організація

територіальна
організація

офіційна
організація

універсальна
організація

верховна
(суверенна)
організація

централізована
організація

володіє
спеціальним
апаратом
публічної влади

здатна надавати
своїм велінням
загальнообов'язковий
характер

пов'язана із
правом

встановлює та
збирає податки
та збори

Список використаних джерел

1. Актуальні проблеми теорії держави та права. Ч. I. Актуальні проблеми теорії держави : навч. посіб. / [С. М. Тимченко, С. К. Бостан, С. М. Легуша та ін.]. – 2-е вид., стереот. – К. : КНТ, 2008. – 288 с.
2. Гусарєв С. Д. Юридична деонтологія (основи юридичної діяльності) : навч. посіб. / С. Д. Гусарєв, О. Д. Тихомиров. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2008. – 495 с.
3. Керимов Д. А. Методология права: предмет, функции, проблемы философии права : [монография] / Д. А. Керимов. – 4-е изд. – М. : Изд-во СГУ, 2008. – 521 с.
4. Теорія держави і права. Академічний курс : підруч. / [О. В. Зайчук, А. П. Заєць, В. С. Журавський та ін.] ; за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. – 2-е вид., перероб. і допов. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 688 с.
5. Теорія держави та права : підруч. / [Є. О. Гіда, Є. В. Білозьоров, А. М. Завальний та ін.] ; за заг. ред. Є. О. Гіди. – К. : ФОП О. С. Ліпкан, 2011. – 576 с.